

Shrnutí hlavních poznatků

Demografický vývoj

- Pardubický kraj je rozlohou 4 519 km² pátým nejmenším krajem republiky; počtem obyvatel (522,9 tis. ke konci roku 2020) je v mezikrajském srovnání čtvrtým nejmenším krajem. Podíl obyvatel žijících v menších obcích do 2 tisíc obyvatel je v kraji ve srovnání s republikovým průměrem vyšší. Ve 38 městech žily ke konci roku 2020 tři pětiny obyvatel kraje.
- Počet obyvatel Pardubického kraje vzrostl v průběhu roku 2020 o 194 osob, k 31. prosinci 2020 žilo na území kraje celkem 522 856 osob. Přírůstek počtu obyvatel byl ve srovnání s předchozími lety výrazně nižší a podílelo se na něm pouze zahraniční stěhování. Přirozenou měnou kraj obyvatele výrazně ztratil, když počet zemřelých o více než 900 osob převýšil počet živě narozených dětí.
- Ke konci roku 2020 žilo na území Pardubického kraje 20,6 tis. cizinců (o 1,3 tis. osob více ve srovnání s předchozím rokem), nejvíce od vzniku kraje. Cizinci pobývající na území kraje tvořili 3,9 % krajské populace (osmý nejvyšší podíl v mezikrajském srovnání) a 3,2 % z celkového počtu cizinců žijících v České republice.
- V průběhu roku 2020 se v kraji živě narodilo 5 454 dětí, to je o 218 dětí méně než v předchozím roce. Téměř polovina (48,6 % při 48,5% republikovém průměru) dětí se narodila neprovdaným matkám.
- V roce 2020 zemřelo v kraji 6 383 osob, což bylo téměř o 15 % více oproti předchozímu roku. Obdobně vysoký počet zemřelých přesahující 6,3 tis. osob byl na území kraje naposledy zaznamenán v roce 1990 (6 375 zemřelých). Za vysokým meziročním nárůstem počtu zemřelých stály zhoršené úmrtnostní poměry způsobené pandemií onemocnění covid-19, pouze malou měrou se na zvýšeném počtu zemřelých podílely změny ve věkovém složení obyvatelstva a stárnutí populace. Covid-19 se stal v roce 2020 po nemocech oběhové soustavy a novotvarech třetí nejčastější příčinou úmrtí (7,9 % z celkového počtu zemřelých). Nepříznivá epidemická situace v roce 2020 se odrazila v poklesu střední délky života mužů (o 0,5 roku) i žen (o 0,3 roku).
- V průběhu roku 2020 bylo v kraji uzavřeno 2 184 manželství (o 368 méně než v roce předchozím). V celkově nízkém počtu sňatků se odrazila přijatá opatření proti šíření onemocnění covid-19. Rozvedeno bylo 1 012 manželství, o 105 méně než v předchozím roce a zároveň nejméně v celé časové řadě od roku 1990. Meziročně nižší počet rozvodů pravděpodobně souvisí i s omezením činnosti soudů v době nouzového stavu. Potratovost (1 222 potratů v roce 2020) v kraji patří v mezikrajském srovnání k nejnižším.
- Průměrný věk obyvatel kraje ke konci roku 2020 činil 42,7 let. Přestože obyvatelstvo kraje stárne, v mezikrajském srovnání zůstává šesté nejmladší. Podíl dětské složky na populaci kraje se zvyšuje již od roku 2009 (16,0 % v roce 2020), naopak počet i podíl obyvatel v produktivním věku dlouhodobě klesá (63,4 % v roce 2020). Osoby ve věku nad 65 let mají v kraji v současnosti nejvyšší absolutní i relativní zastoupení od roku 1991 a tvoří již jednu pětinu z celkového počtu obyvatel kraje.

Sociální vývoj

- Počet ekonomicky aktivních v roce 2020 meziročně klesl, a to díky snížení počtu zaměstnaných. Pokles počtu nezaměstnaných se zastavil. Míra zaměstnanosti v kraji v roce 2020 mírně klesla (na 58,4 %), přičemž byla čtvrtá nejvyšší v mezikrajském srovnání. Podíl podnikatelů mezi zaměstnanými osobami byl nejnižší, podíl osob s více zaměstnáními pak třetí nejvyšší v mezikrajském srovnání.
- Podíl nezaměstnaných osob v kraji dosahoval ke konci roku 2020 hodnoty 2,92 % a byl nejnižší v mezikrajském srovnání (do poloviny roku 2021 se snížil na 2,37 % a byl stále nejnižší mezi kraji). Oproti stavu z konce roku

2019 se nezaměstnanost v kraji zvýšila o 0,72 procentního bodu, což byl nižší nárůst než v celé ČR. Mezi okresy Pardubického kraje měl ke konci roku 2020 nejnižší podíl nezaměstnaných osob okres Ústí nad Orlicí (2,59 %), mezi správními obvody obcí s rozšířenou působností Orlickoústecko (1,64 %), které mělo nejnižší nezaměstnanost také mezi všemi SO ORP v celé ČR.

- V roce 2020 se ve mzdovém vývoji značnou měrou odrazil vliv pandemie. Ve srovnání s rokem 2019 došlo k nominálnímu zvýšení průměrné hrubé mzdy v kraji o 3,4 % při 3,1% nárůstu v celé ČR; na krajské úrovni se přitom jednalo o nejnižší procentní nárůst mezd za posledních sedm let (v ČR za posledních šest let). Mzdy v kraji v roce 2020 (32 124 Kč) byly čtvrté nejnižší v mezikrajském srovnání.
- Počet dětí v mateřských školách mírně klesá, ve školním roce 2020/2021 byl v kraji nejnižší za posledních deset let. Počet žáků základních škol nadále zřetelně roste, i když meziroční přírůstky se v posledních čtyřech letech postupně zpomalují. Počet studentů středních škol roste, po osmi letech meziročního poklesu se zvýšil i počet vysokoškolských studentů.
- Objem vyplacených dávek nemocenského pojištění v kraji v roce 2020 meziročně vzrostl o 42 %. Opatření spojená s pandemií nového koronaviru se odrazila zejména v enormním nárůstu výdajů na ošetrovné – v kraji meziročně vzrostly sedminásobně (obdobně vysoký nárůst se dotkl všech krajů), v případě nemocenského došlo k nárůstu o pětinu.
- Počet nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti se v kraji v roce 2020 meziročně zvýšil o více než čtvrtinu. Průměrné procento pracovní neschopnosti přitom vzrostlo největší měrou za posledních osm let (mezi kraji bylo však 4. nejnižší); výrazný nárůst se projevil především v kategorii nemocí (v případě úrazů se procento pracovní neschopnosti zvýšilo jen nepatrně). U mužů vzrostlo procento pracovní neschopnosti větší měrou než u žen. Průměrná doba trvání pracovní neschopnosti se zkrátila.
- Počet vyplacených dávek státní sociální podpory meziročně vzrostl, a to zejména díky rodičovskému příspěvku. Jeho navýšení přispělo také k výraznému meziročnímu nárůstu výdajů na dávky SSP v kraji. Oproti předchozímu roku vzrostl celkový počet držitelů průkazů osob se zdravotním postižením v kraji o 2,7 % – šlo o nejnižší přírůstek za poslední čtyři roky srovnatelných dat v časové řadě.
- Více než čtvrtina obyvatel kraje pobírá některý z důchodů. Starobní důchodci tvoří čtyři pětiny z příjemců důchodů v kraji. Mezi příjemci důchodů převažují ženy. V mezikrajském srovnání měl kraj v roce 2020 druhý nejvyšší podíl starobních důchodců v předčasném důchodu a výše průměrného starobního důchodu byla 4. nejnižší. Průměrná výše invalidních důchodů v Pardubickém kraji v roce 2020 byla ve srovnání s ČR mírně nadprůměrná pro všechny stupně invalidity. Invalidní důchody 3. stupně byly v mezikrajském průměru páté nejvyšší, třetí nejvyšší v ČR byly důchody pro invaliditu 2. stupně a šesté nejvyšší v republikovém srovnání byly průměrné důchody pro invaliditu 1. stupně.
- Mezi lety 2019 a 2020 poklesl počet registrovaných trestných činů v kraji o 15,2 %, což byl druhý nejvyšší meziroční pokles v kraji za dobu existence samostatné ČR. Z dlouhodobého pohledu se kriminalita snížila ve všech krajích ČR. V relativním ukazateli přepočtu trestné činnosti na 1 000 obyvatel středního stavu měl kraj dlouhodobě nejnižší hodnoty mezi kraji (v roce 2020 nejnižší hodnota).
- Počet dopravních nehod v regionu se od roku 2014 zvyšoval. V roce 2020 však došlo vlivem vyhlášení nouzového stavu v ČR k poklesu počtu hlášených dopravních nehod jak na krajské, tak i republikové úrovni. S poklesem událostí se snížil i počet dopravních nehod s následky na zdraví a životě.
- Počet požárů se meziročně snížil jak v kraji, tak i v celé České republice. Přímá škoda způsobená důsledkem požárů v kraji poklesla o třetinu. Nižší byly i škody na zdraví občanů vzniklé v důsledku požárů.

Ekonomický vývoj

- V letech 2014 až 2018 bylo patrné oživení ekonomiky, tempo růstu hrubého domácího produktu se však postupně zpomalovalo. Meziroční nárůst HDP v kraji v roce 2019 (poslední dostupný údaj) pouze o 0,1 % (v ČR o 2,3 %) byl nejnižší v mezikrajském srovnání (k nepatrnému poklesu došlo pouze v Moravskoslezském kraji). V roce 2019 se kraj objemem HDP na obyvatele řadil na 10. příčku mezi kraji.
- Po osmi letech trvalého růstu daňových příjmů místních rozpočtů došlo v roce 2020 v kraji z důvodu dopadů pandemie na ekonomiku k jejich poklesu o 4,4 %. Jednalo se však o nejnižší procentní snížení v mezikrajském srovnání (k poklesu přitom došlo ve všech krajích). Propad daňových příjmů byl nahrazován nárůstem transferů (v kraji meziročně o 17,2 %, což byl čtvrtý nejnižší procentní nárůst mezi kraji).
- Produkce zemědělského odvětví kraje v roce 2019 vzrostla na nejvyšší hodnotu v historii kraje. Nárůst produkce zemědělského odvětví byl zajištěn rostlinnou výrobou. V kraji od roku 2013 převažuje v objemu zemědělské produkce živočišná produkce nad rostlinnou. V přepočtu produkce zemědělského odvětví na 1 hektar obhospodařované půdy se hodnoty dosažené v krajích liší. Od roku 2012 se však na nejvyšší pozici umísťuje Pardubický kraj, na opačném konci ve srovnání krajů se dlouhodobě nachází Karlovarský kraj.
- V roce 2020 se osevní plochy v kraji meziročně zmenšily o 0,2 %, během uplynulých deseti let byl úbytek zřetelnější (-1,5 %). Ve struktuře osevních ploch klesl od roku 2010 podíl ploch obilovin (z 52,2 % na 50,0 %), především ubylo ječmene. Snížil se podíl řepky (z 16,3 % na 14,8 %), naproti tomu se ve větší míře pěstují pícniny na orné půdě (nárůst z 21,4 % na 25,6 %) a kukuřice na zeleno a siláž.
- V regionálním srovnání vykázal Pardubický kraj k datu soupisu hospodářských zvířat druhý nejvyšší počet kusů drůbeže v republikovém srovnání, po prvním Středočeském kraji spolu s Hlavním městem Prahou. V chovu prasat patří Pardubický kraj s 11% podílem mezi jejich nejvýznamnější chovatele. Stáda skotu v Pardubickém kraji byla pátá nejpočetnější.
- Počet zaměstnanců v průmyslových podnicích se 100 a více zaměstnanci v kraji v roce 2020 meziročně klesl; nárůst mezd ve velkých průmyslových podnicích se výrazně zpomalil. Tržby z prodeje výrobků a služeb průmyslové povahy v kraji meziročně jen mírně vzrostly (ve většině krajů došlo k poklesu), po přepočtu na zaměstnance byly druhé nejvyšší mezi kraji. Podíl tržeb z přímého vývozu v kraji meziročně vzrostl a byl rovněž druhý nejvyšší v mezikrajském srovnání.
- Výroba elektřiny v roce 2020 v kraji meziročně klesla o 26 %, a to především z důvodu poklesu výroby v parních elektrárnách. Celková spotřeba elektřiny v kraji se snížila menší měrou (o necelá 2 %) než v celé ČR, přitom spotřeba v domácnostech se zvýšila o 4,6 %. Zatímco celková spotřeba zemního plynu v kraji meziročně klesla (díky poklesu mezi velkooběrateli i maloodběrateli), v domácnostech došlo k nárůstu spotřeby.
- Mezi lety 2019 až 2020 vzrostl objem základní stavební výroby podniků s 50 a více zaměstnanci se sídlem v kraji o 11,9 % (2. nejvyšší nárůst mezi kraji). V roce 2020 připadaly na jednoho obyvatele kraje stavební práce provedené v kraji v hodnotě 31,4 tis. Kč, což byla nejvyšší hodnota za posledních deset let. Ve srovnání s republikovým průměrem byla krajská hodnota poprvé v posledních deseti letech mírně vyšší.
- V roce 2020 vydaly stavební úřady v Pardubickém kraji 4 981 stavebních povolení, což byl nejvyšší počet za posledních 8 let. Největší část stavebních povolení v kraji byla vydána na inženýrské stavby. Meziročně se počet vydaných stavebních povolení v kraji zvýšil o 0,7 %. Orientační hodnota povolených staveb v kraji se meziročně snížila o 15,3 %.
- V roce 2020 se zastavil trend předchozích tří let, ve kterých došlo k celorepublikovému oživení bytové výstavby. Zatímco v celé ČR meziročně poklesla zahájená i dokončená bytová výstavba, v Pardubickém kraji došlo k poklesu pouze u dokončené bytové výstavby, počet zahájených bytů v kraji nadále rostl.

- Průměrná kupní cena rodinného domu v Pardubickém kraji, v tříletém průměru let 2017–2019, činila 1 985 Kč/m³. Cena kupovaných rodinných domů v kraji je v porovnání krajů ČR v letech 2017–2019 nejlevnější a jako v jediném z krajů nepřesáhla hranici 2 tis. Kč/m³. Průměrná jednotková cena metru čtverečního prodávaného bytu v Pardubickém kraji za tříleté období 2017–2019 činila 24,2 tis. Kč/m². V republikovém srovnání kupních cen se nejdražší byty v průměru let 2017–2019 prodávaly v Hlavním městě Praze (62,5 tis. Kč/m²) a v Jihomoravském kraji (36,6 tis. Kč/m²), Pardubický kraj obsadil 5. nejvyšší pozici. Nejlevnější byty se prodávaly v Ústeckém kraji (9,0 tis. Kč/m²).
- V oblasti cestovního ruchu se značnou měrou projevila protipandemická opatření. Počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních v kraji se v roce 2020 meziročně snížil o třetinu (při poklesu v celé ČR o polovinu), přičemž tento pokles byl v mezikrajském srovnání třetí nejnižší.

Životní prostředí

- Z celkové rozlohy Pardubického kraje 451 922 hektarů v roce 2020 připadlo 59,7 % na půdu zemědělskou, což je třetí nejvyšší podíl v republikovém srovnání za Středočeským krajem (60,2 %) a Krajem Vysočina (60,0 %). Mírný pokles podílu zemědělské půdy je trvalým a dlouhodobým jevem, který odpovídá celorepublikovému trendu. Během deseti let ubylo v kraji 2,3 tis. ha zemědělských ploch, výměra trvalých travních porostů se zvýšila o 2,4 tis. ha.
- V roce 2020 bylo v Pardubickém kraji zásobováno vodou z veřejných vodovodů celkem 505,4 tisíce obyvatel, od roku 2015 vzrostl jejich počet o více než 1,5 tisíce. Podíl obyvatel zásobovaných vodou z veřejných vodovodů v kraji v roce 2020 dosáhl 96,6 % a byl o 2,0 procentní body vyšší, než činil republikový průměr. Celková délka vodovodní sítě v kraji se od roku 2015 prodloužila o více než 100 km na 4 864 km.
- Dlouhodobé vývojové trendy byly pozitivní ve směru snižování emisní zátěže, kdy měrné emise základních znečišťujících látek v období od roku 2010 spíše klesaly. Pouze u oxidu uhelnatého došlo v posledním zveřejněném roce 2019 k mírnému zvýšení jeho koncentrace (především u stacionárních zdrojů REZZO 1–3). Měrné emise tuhých látek v kraji kolísají v čase, na začátku sledovaného období byly nižší než celostátní průměr, v posledních letech jsou mírně nad průměrem ČR. Nad celostátním průměrem se v kraji dlouhodobě drží emise oxidu siřičitého a oxidů dusíku, pod republikovým průměrem jsou emise oxidu uhelnatého.

Změna hodnot vybraných ukazatelů v Pardubickém kraji a ČR mezi roky 2019 a 2020

